

SINTEF

Anbefalinger for design og drift av vannverk med nanofiltrering

Willy Røstum Thelin, Karen Nessler Seglem og Edvard Sivertsen, SINTEF

VA-dagene i Midt-Norge, Hell 30. - 31. oktober 2024

Teknologi for et bedre samfunn

Revisjon av Norsk Vann rapport 160/2008

- Prosjektperiode: april 2023 – mars 2024
- Norsk Vann:
 - Kjetil Furuberg
- SINTEF
 - Willy Røstum Thelin, Karen Nessler Seglem og Edvard Sivertsen
- Styringsgruppe:
 - Per Olimb, Jevnaker
 - Henning Klettvang, Ytre Enebakk og Kirkebygden vannverk
 - Torgeir Svenssen, Ytre Enebakk og Kirkebygden vannverk
 - Odd Brekke, Austevoll Vatn og Avløp SA
 - Fernando Perez, Afry
- Referansegruppe:
 - Unni S. Lea, IVAR IKS, Stian Hermansen, Dønna kommune, Even Buvarp Helsingen, Overhalla kommune, Lars J. Hem, Vann og avløpsetaten Oslo kommune, Andreas Hartz, Noka, Viggo Andre Bjerkelund, Inrigo.

Driftserfaringer med membranfiltrering

Ny veiledning

- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

Veiledning for design og drift av nanofilteranlegg

Ny veiledning

- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

Veiledning for design og drift av nanofilteranlegg

SINTEF

- **Program:** FORKOMMUNE - Forskningsrådets program for innovasjon i offentlig sektor
- **Budsjett:** Totalt 8,3 MNOK, SINTEF: 4,6 MNOK , Varighet 4 år Med oppstart januar 2019
- **Partnere:** Overhalla kommune, Jevnaker kommune, Kirkebygden og Ytre Enebakk vannverk SA, Inrigo AS, SINTEF

5

42

Norsk Vann

Vannspeilet 2-2019

Vannspeilet 2/2019

Drikkevann

Forskningsrådet støtter forskning på membranprosesser

Av Edvard Sivertsen og Willy R. Thelin, SINTEF

Overhalla kommune og Jevnaker kommune er sammen med Kirkebygden og Ytre Enebakk Vannverk i gang med et forskningsprosjekt der målsetningen er å utvikle verktøy for optimalisering av design og drift av membranlegg for drikkevannrensing. Inrigo AS og SINTEF er med som FoU-partnere. Prosjektet får dekket 75 % av kostnadene gjennom Forskningsrådets FORKOMMUNE-program.

Kick-off i januar, f.v. Willy R. Thelin (SINTEF), Magnus Åhl (Inrigo), Odd Andre Nesjan (Overhalla kommune), Viggo Bjerke Lund (Inrigo), Martin Lysberg (Overhalla kommune), Roger Blekkan (Inrigo), Gema S. Raspati (SINTEF), Edvard Sivertsen (SINTEF), Per Olmb (Jevnaker kommune), Torgeir Svensen (Kirkebygden og Ytre Enebakk vannverk). Foto: Ingrid Selseth (SINTEF)

SINTEF

Membranaktivitet i SINTEF

- Thor Thorsen (1980-2008)
- Osmotisk energi (1998-2014)
- MEMiNOR (2017-2019)
- FORK-MEM (2019-2023)
- RFF Vestland (2022-2023)
- RFF Møre og Romsdal (2024-2025)
- Prosjekter direkte med vannverk (2020-)

Teknologi for et bedre samfunn

Disposisjon – Ny veiledning

- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

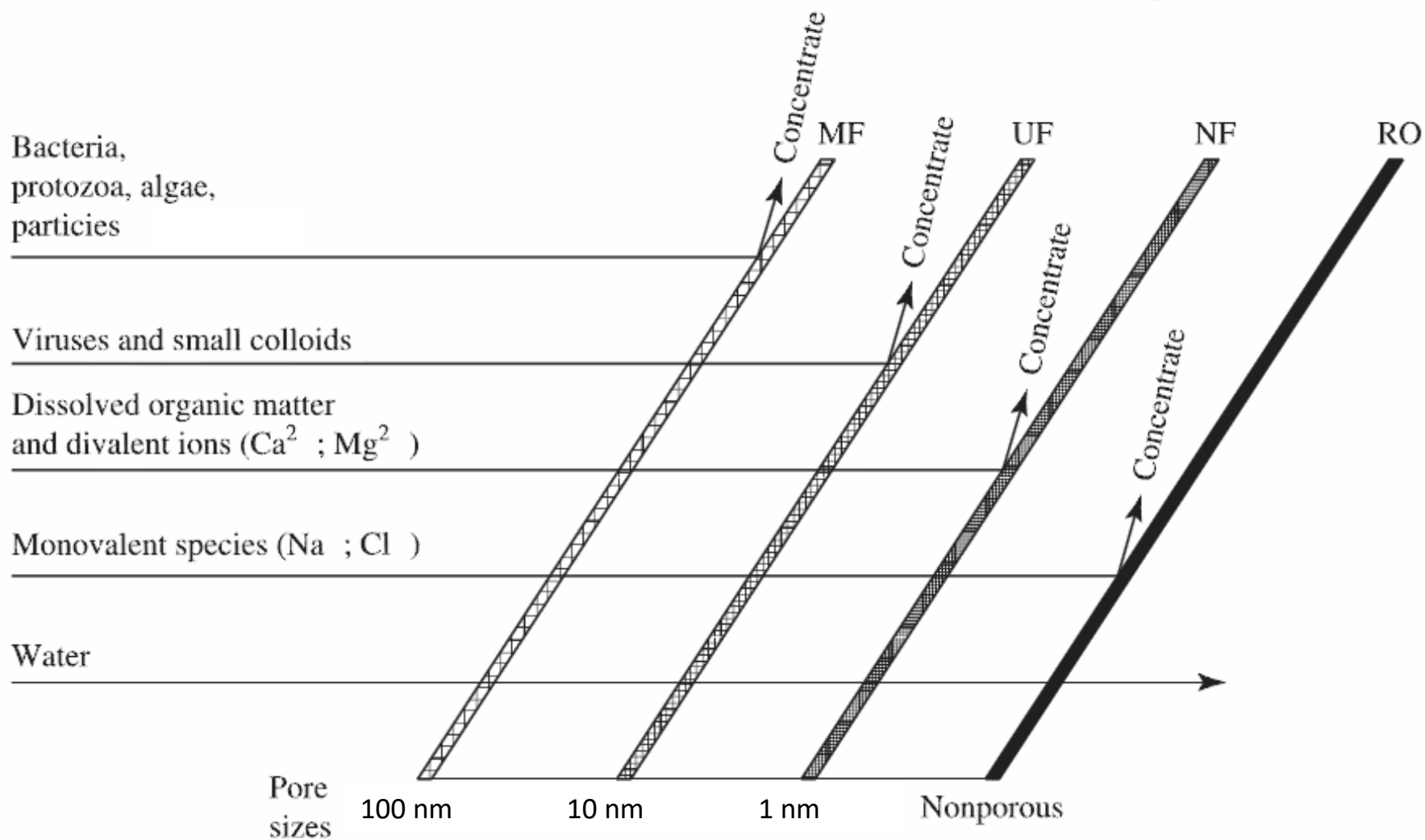
Veiledning for design og drift av nanofilteranlegg

SINTEF

Trykkbaserte membranprosesser

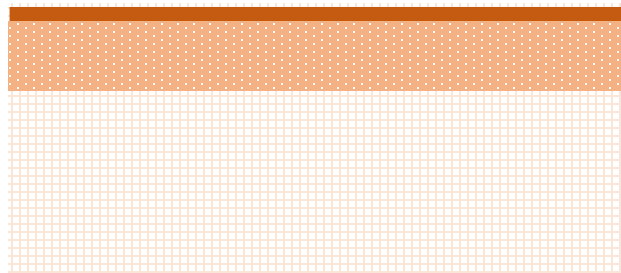

Davis, M.L., (2010). Water and Wastewater Engineering. McGraw - Hill, New York.

SINTEF

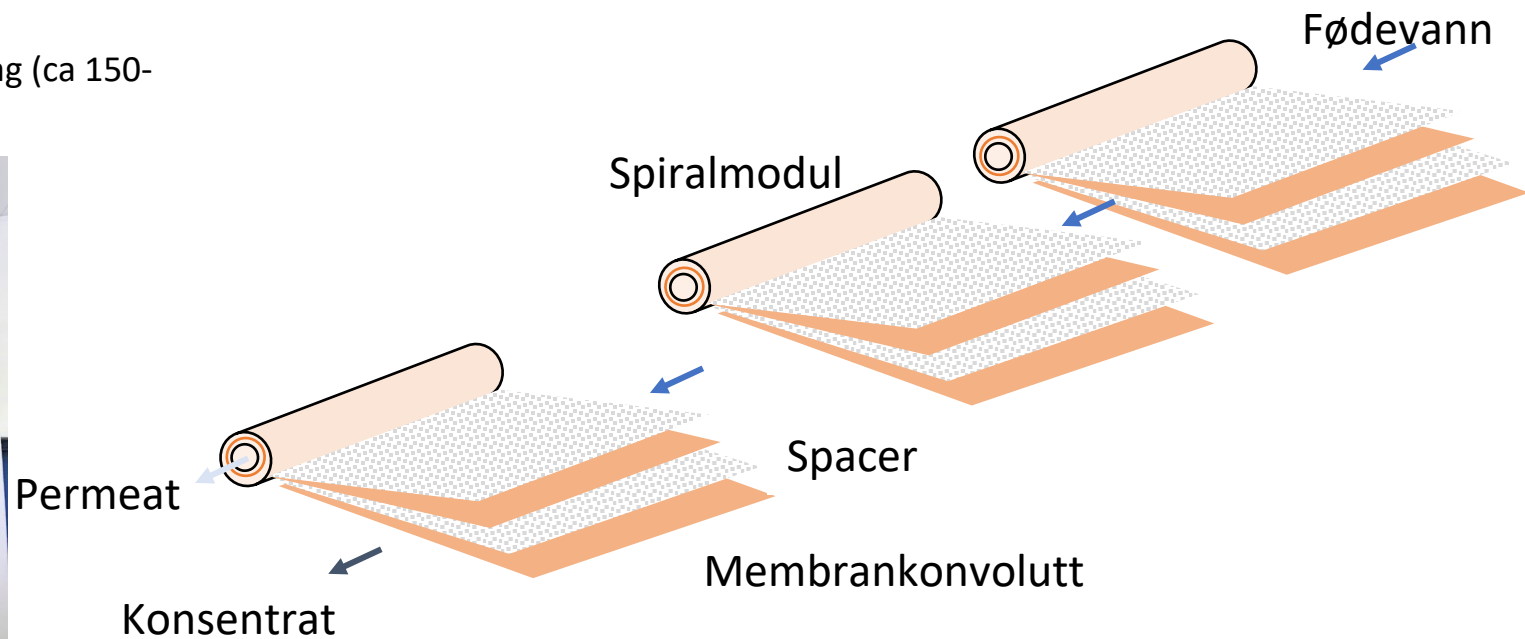
Membran og membranelement

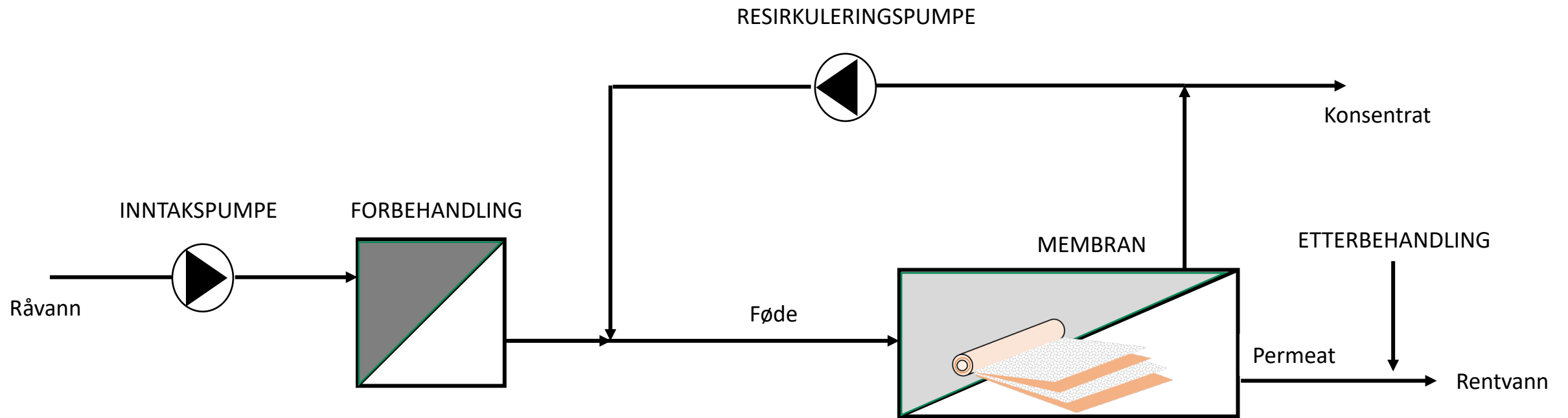
Tynt selektivt lag (<150 nm)

Støttelag (ca 50 μm)

Forsterkningslag (ca 150-300 μm)

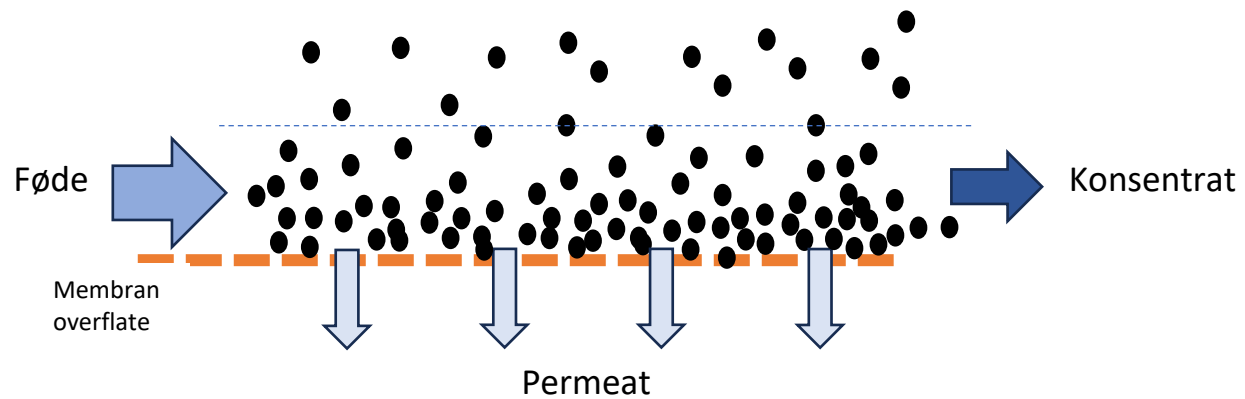

Prosesdesign for NF-anlegg

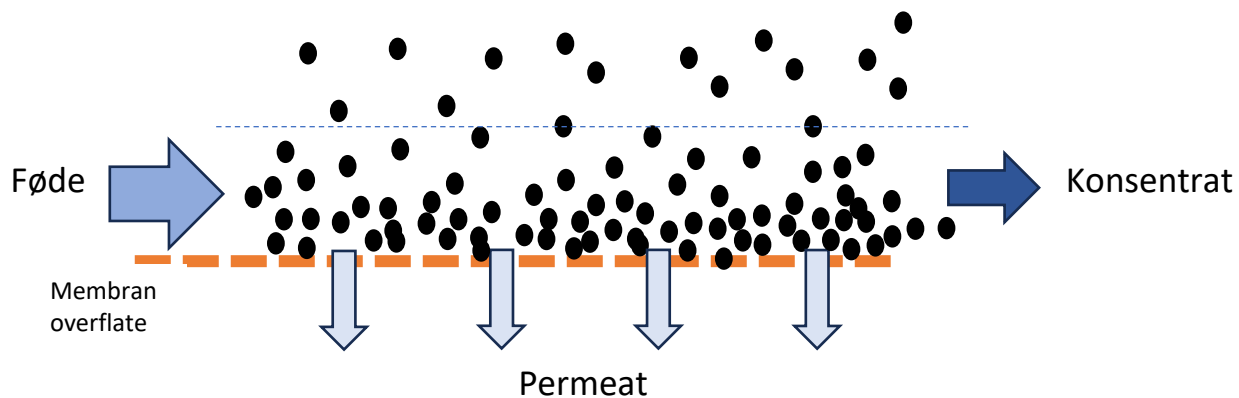
- ✓ Døgnvask
- ✓ Hovedvask

Beleggdannelse (Fouling)

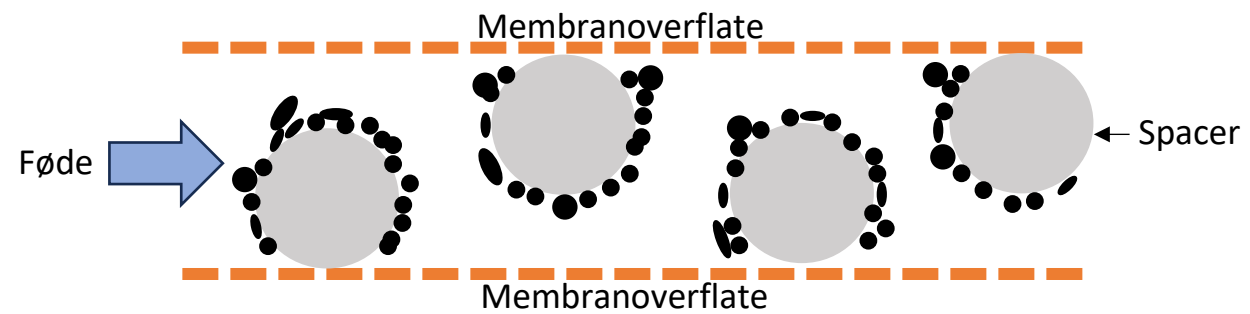

På membranoverflaten

Beleggdannelse (Fouling)

På membranoverflaten

På spaceren

SINTEF

Kjennetegn ved vannverk med NF

- Ingen behov for slambehandling
- Noe høyere energiforbruk enn andre vannbehandlingsmetoder for fargefjerning
- Robust prosess som leverer stabil vannkvalitet
- Krever lite til moderat tilsyn
- Anbefalt driftsstrategi - å sikre gunstige driftsbetingelser for membranen

Disposisjon – Ny veiledning

- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

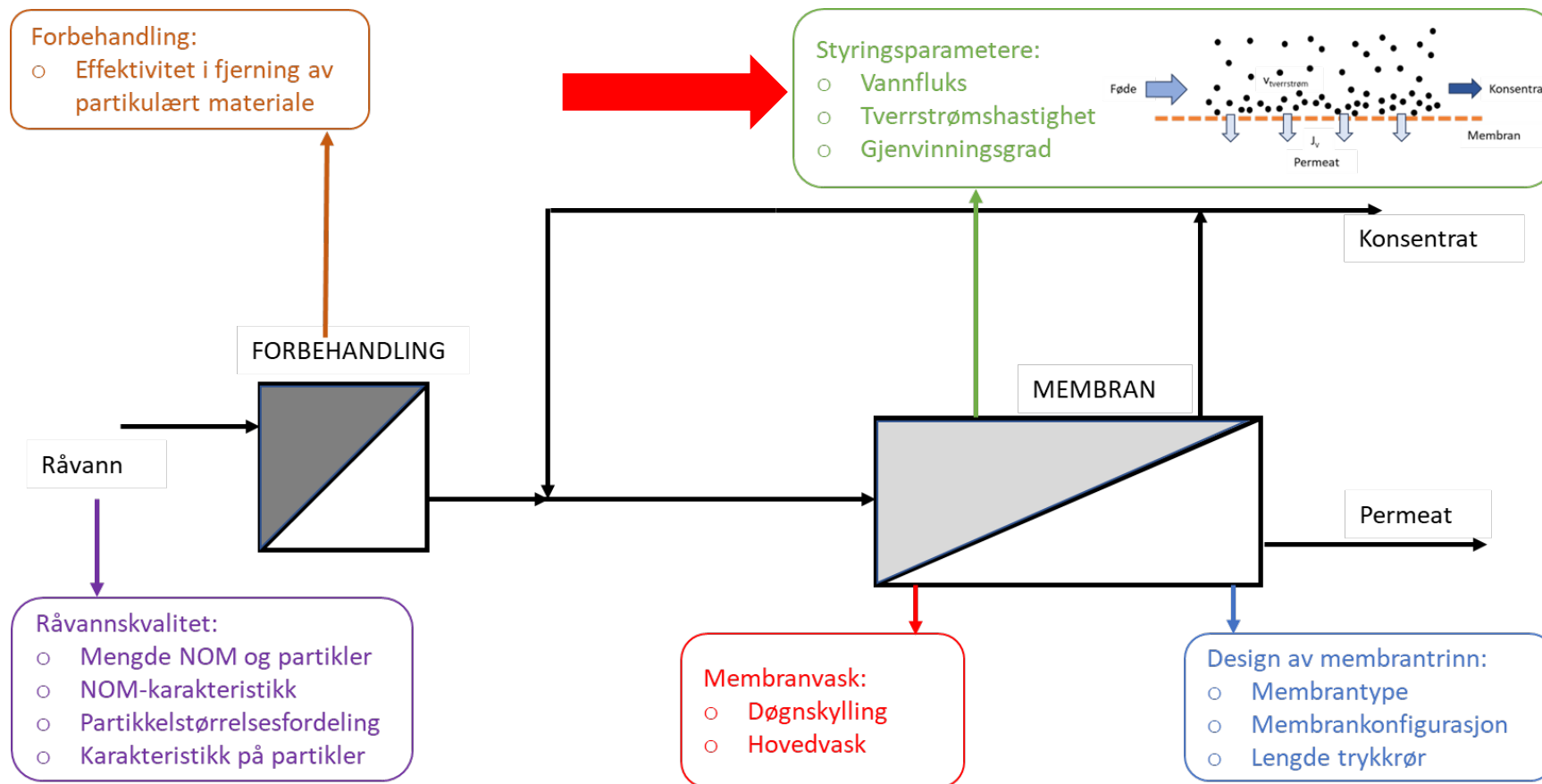
Veiledning for design og drift av nanofilteranlegg

SINTEF

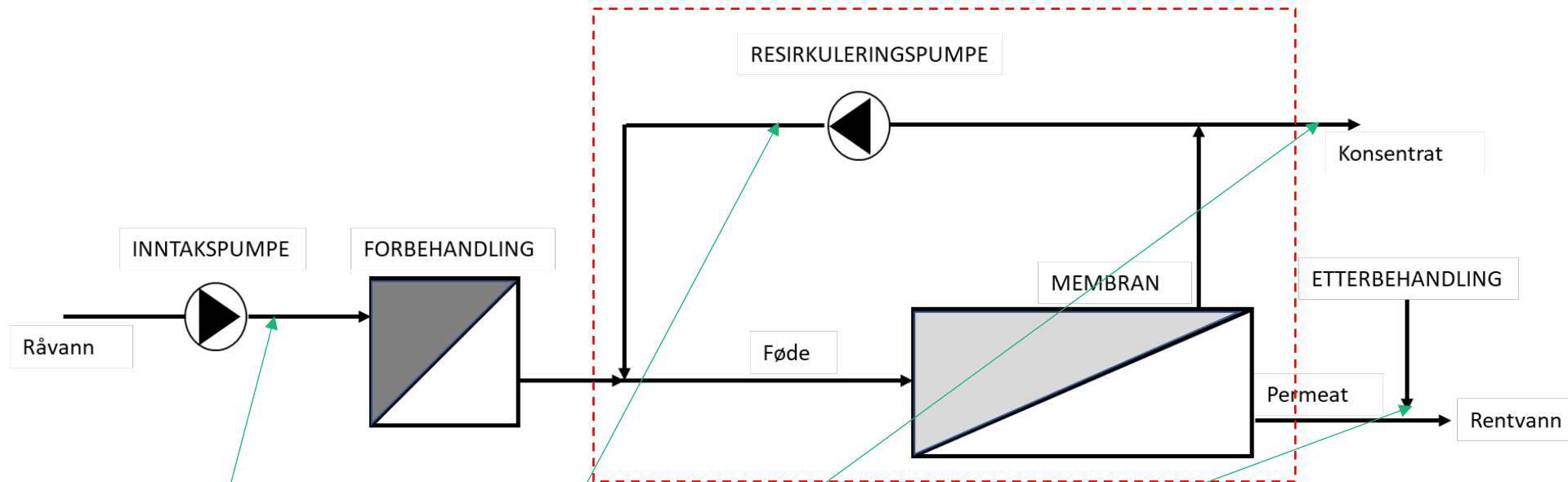
Faktorer som påvirker beleggdannelse (fouling)

SINTEF

Hvilke prosessdata trenger vi?

- Strømningsmengder (Q)
 - Råvann
 - Resirkulasjonsstrøm
 - Konsentratutslipp
 - Permeat

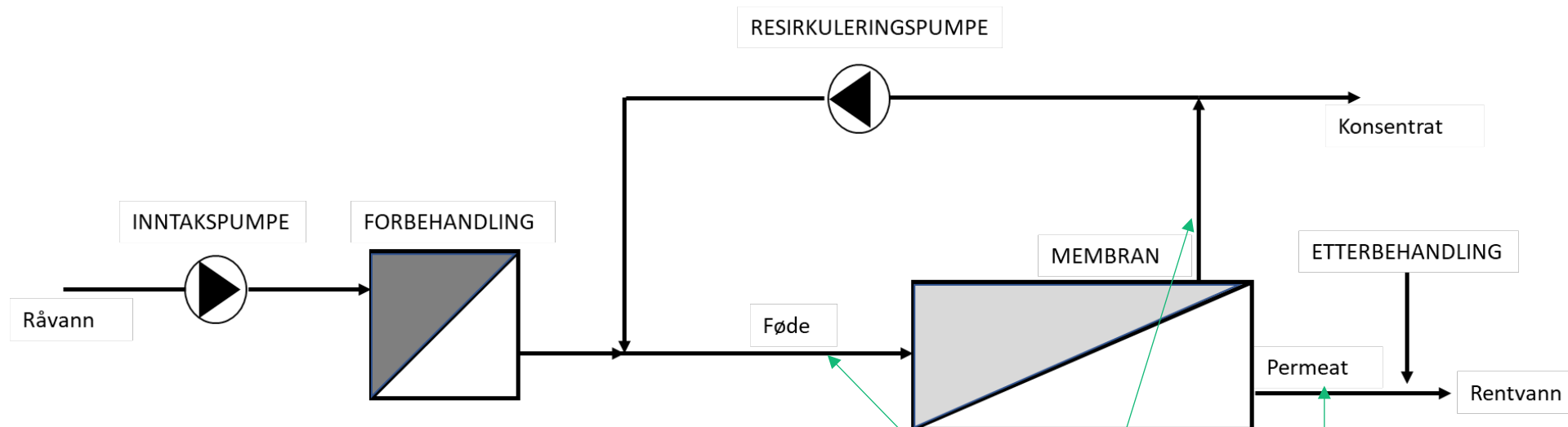
● Trykk (p)

● Temperatur

SINTEF

Hvilke prosessdata trenger vi?

- Strømningsmengder (Q)
 - Råvann
 - Resirkulasjonsstrøm
 - Konsentratutslipp
 - Permeat

- Trykk (p)
 - Innløp til membran
 - Utløp fra membran
 - Permeat
- Temperatur

SINTEF

Hvorfor trenger vi prosessdata?

- Beregning av parametere som kan gi nyttig informasjon om membranprosessen
- Prosessparameterne kan deles inn i to kategorier

Styringsparametere

Ytelsesindikatorer

Styringsparametere – hvorfor er de viktige?

- Styringsparametere sier noe om driftsbetingelsene til membranen
- Styringsparametere kan endres av driftsoperatøren
- NB! Handlingsrommet til driftsoperatøren bestemmes i designfasen

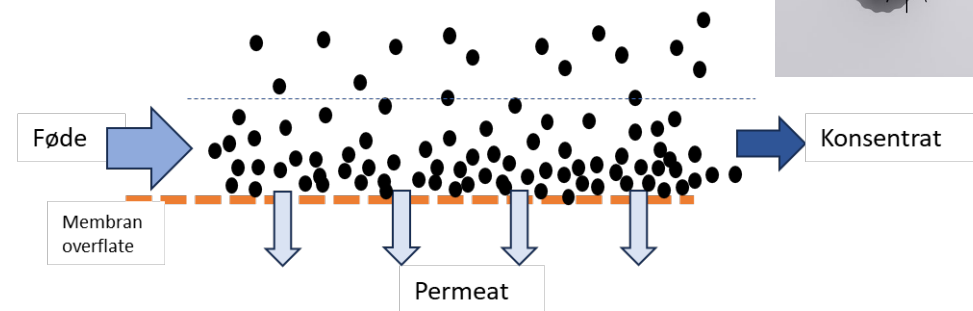

SINTEF

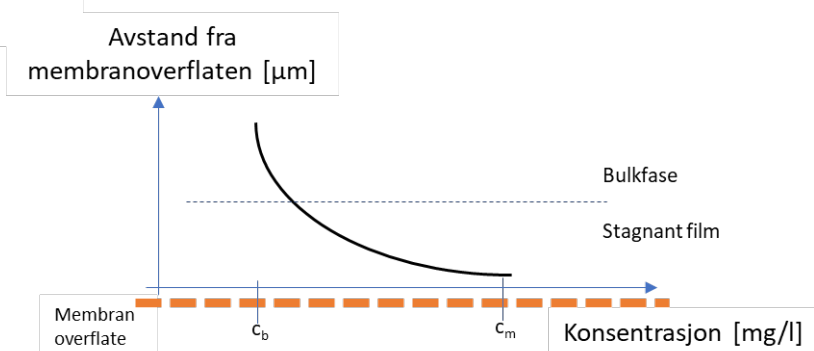
Hvilke styringsparametere bør overvåkes? Hva betyr de?

- Vannfluks
 - hvor mye vann som produseres per m² membran i løpet av 1 time
 - påvirker stoffbelastningen på membranen fordi forurensningene i vannet holdes tilbake av membranen
- Tverrstrøms hastighet
 - hvor fort vannet strømmer gjennom konsentratkanalen
 - påvirker stoffbelastningen på membranen fordi strømningshastigheten bestemmer tykkelsen på den «stagnerte» væskefilmen på membranoverflaten
- Gjenvinningsgrad
 - Hvor stor andel av råvannet som ender opp som produsert vann (permeat)
 - påvirker konsentrasjonen av forurensninger i konsentratkanalen.

a)

b)

Hvorfor er ytelsesindikatorer viktige?

- Ytelsesindikatorer sier noe om tilstanden til membranen
- Utviklingen av ytelsesindikatorer påvirkes av driftsbetingelsene
- Ved å følge med på utviklingen av ytelsesindikatorer kan driftsoperatøren vurdere når det er behov for tiltak

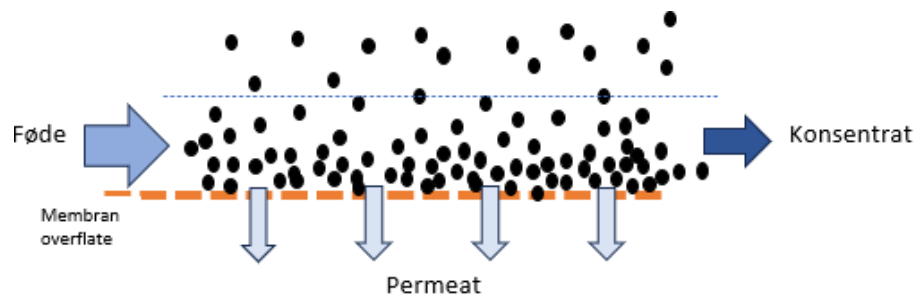

SINTEF

Hvilke ytelsesindikatorer bør overvåkes? Hva betyr de?

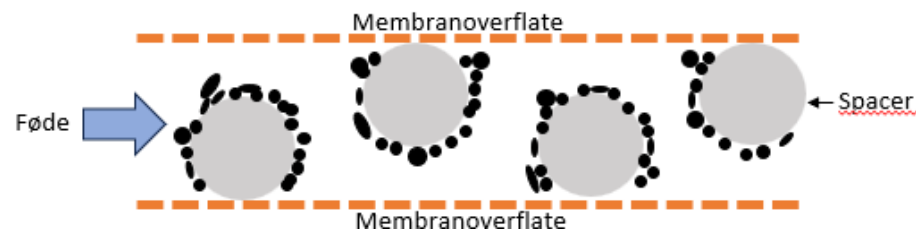
- Permeabilitet

- Transportmotstanden i membranen som må overvinnes for å produsere vann
- Beleggdannelse på membranoverflaten reduserer permeabiliteten

- Trykkfall over konsentratkanalen

- Friksjonstapet fra innløp til utløp i konsentratkanalen
- Spacerfouling (oppbygning av partikler i konsentratkanalen) øker trykkfallet

SINTEF

Normalisering av ytelsesindikatorer

- Permeabilitet
 - Påvirkes av temperatur
- Trykkfall
 - Påvirkes av både temperatur og strømningsmengde i konsentratkanal
- Normalisering innebærer omregning til referansebetingelser

Disposisjon – Ny veiledning

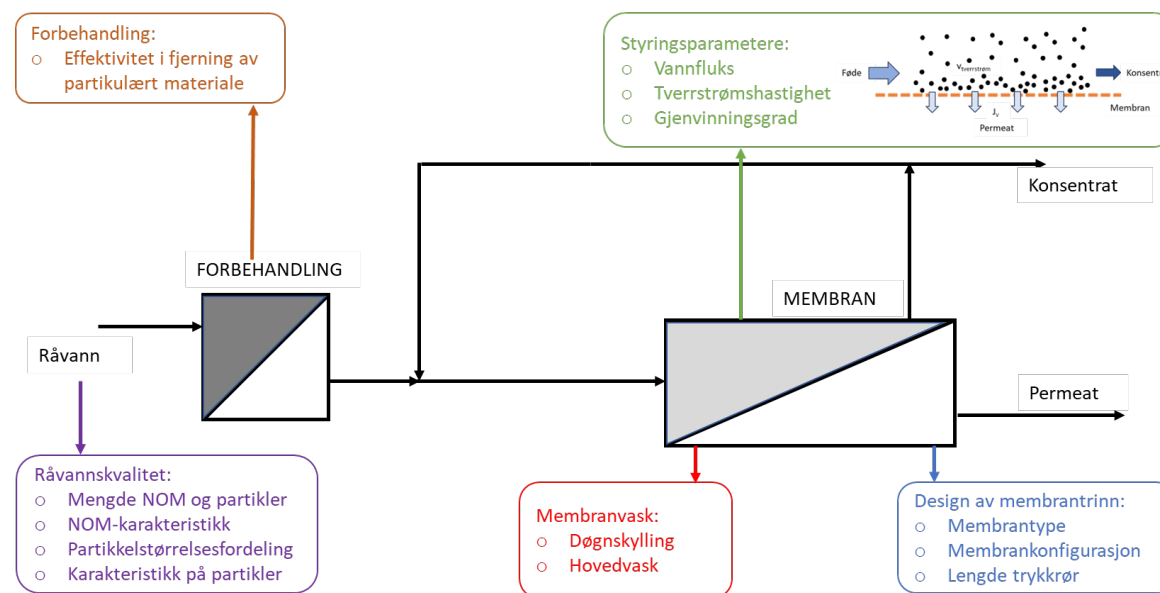
- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

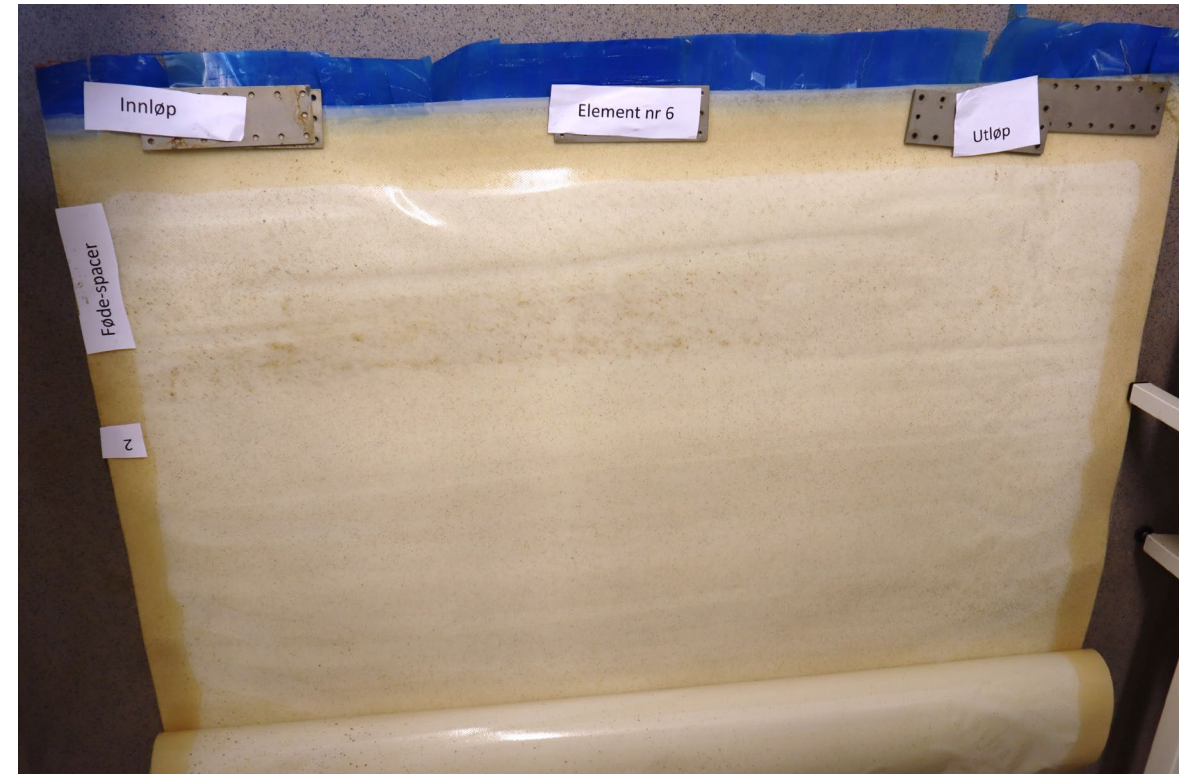
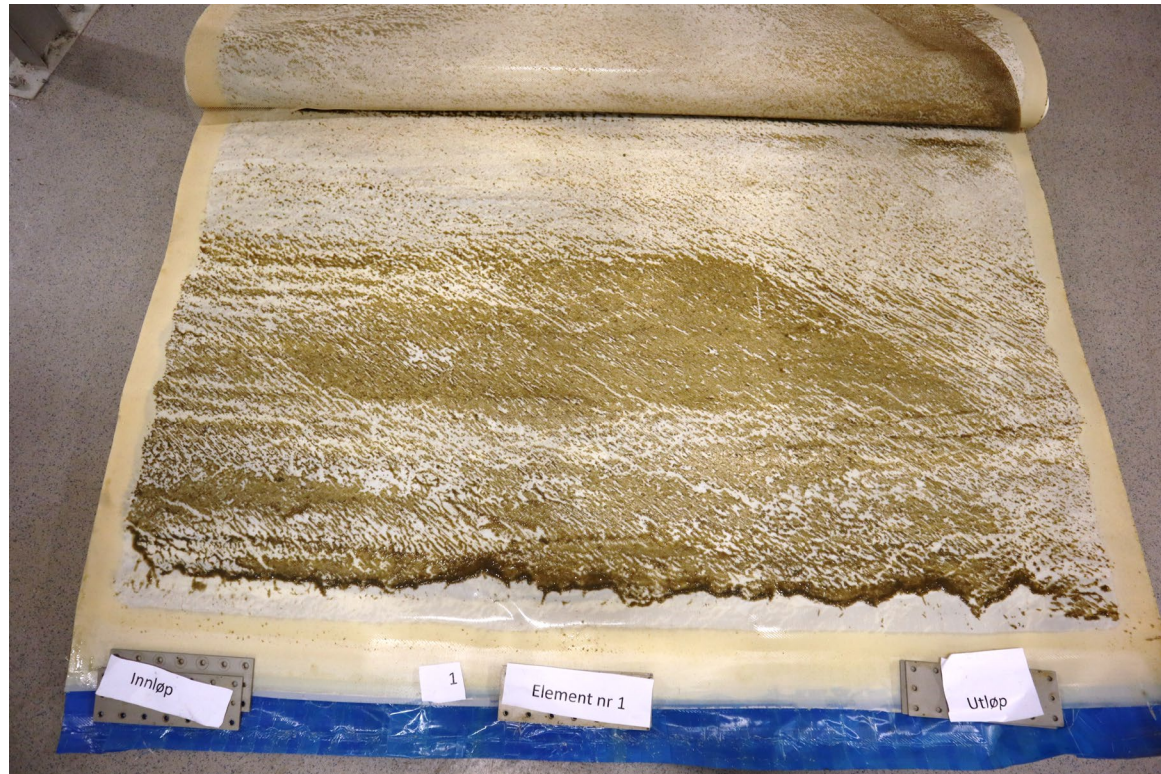
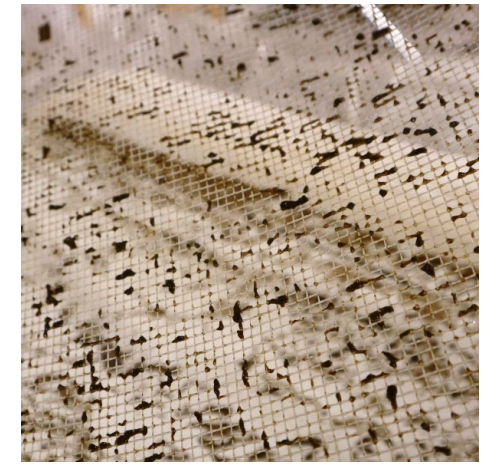
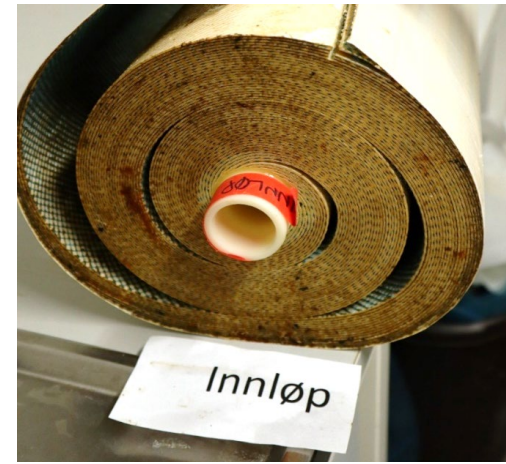
Metodikk for utredning av driftsproblemer

- Analyse av driftsdata
- Beregning av membranbelastning internt i trykkrør
- Råvannskarakterisering/
foulingpotensial

Membranobduksjon

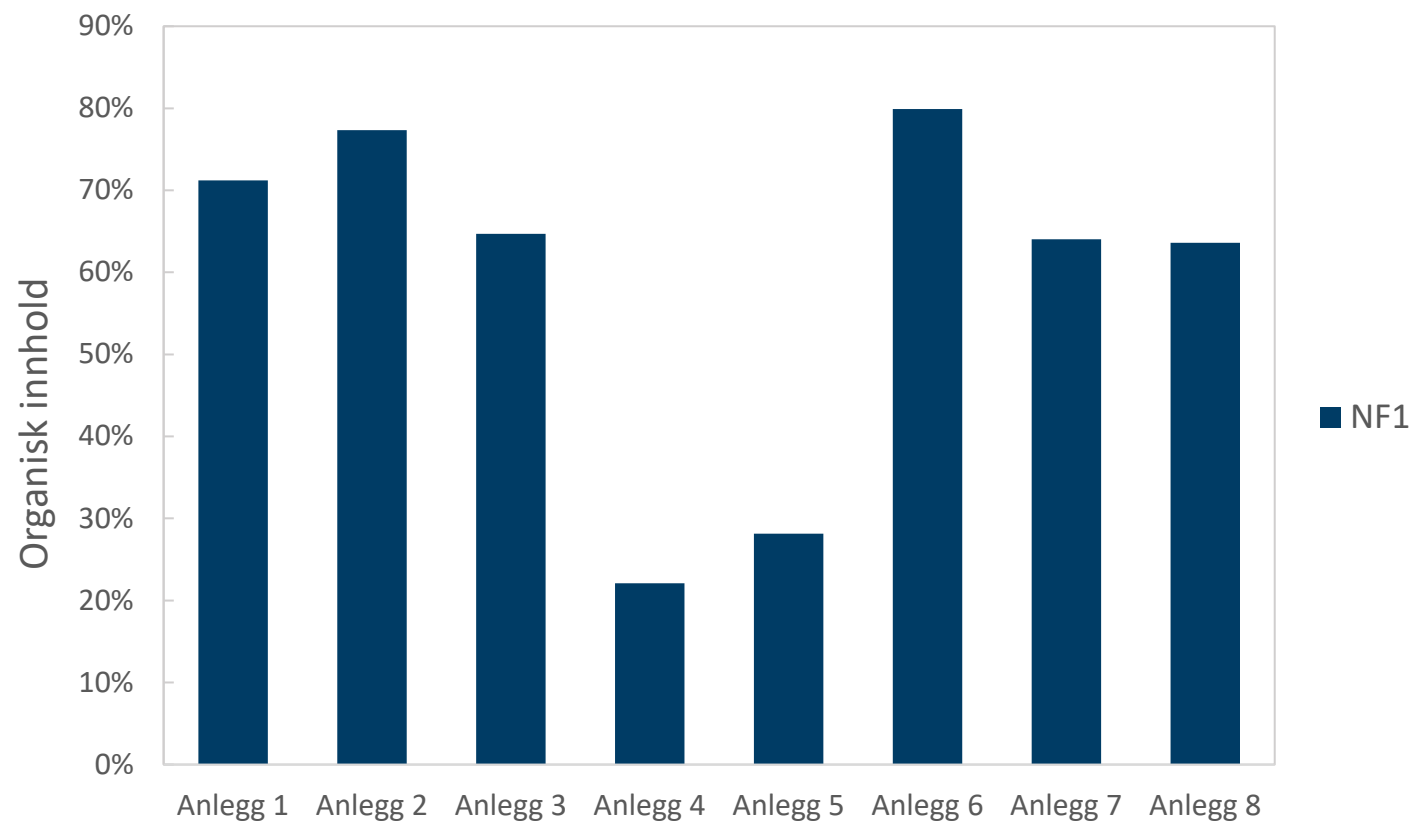
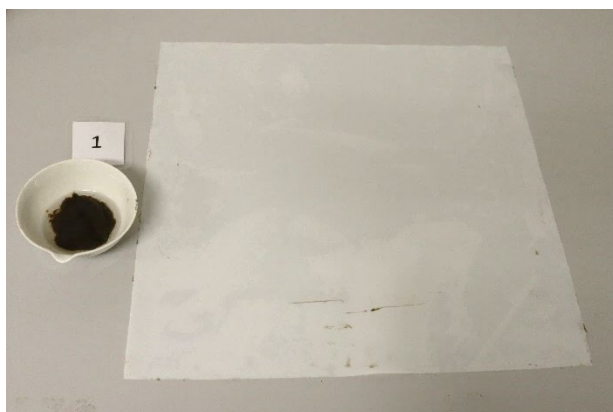
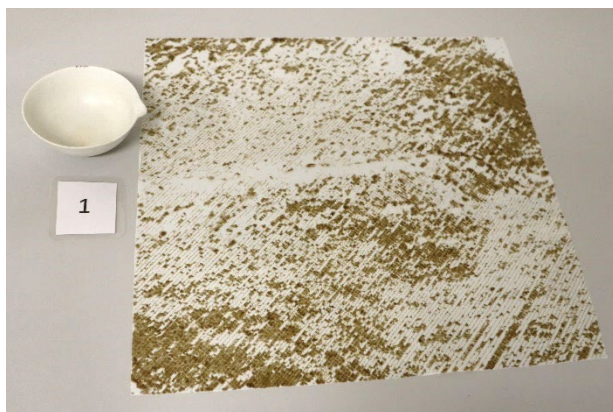
Membranobduksjon

SINTEF

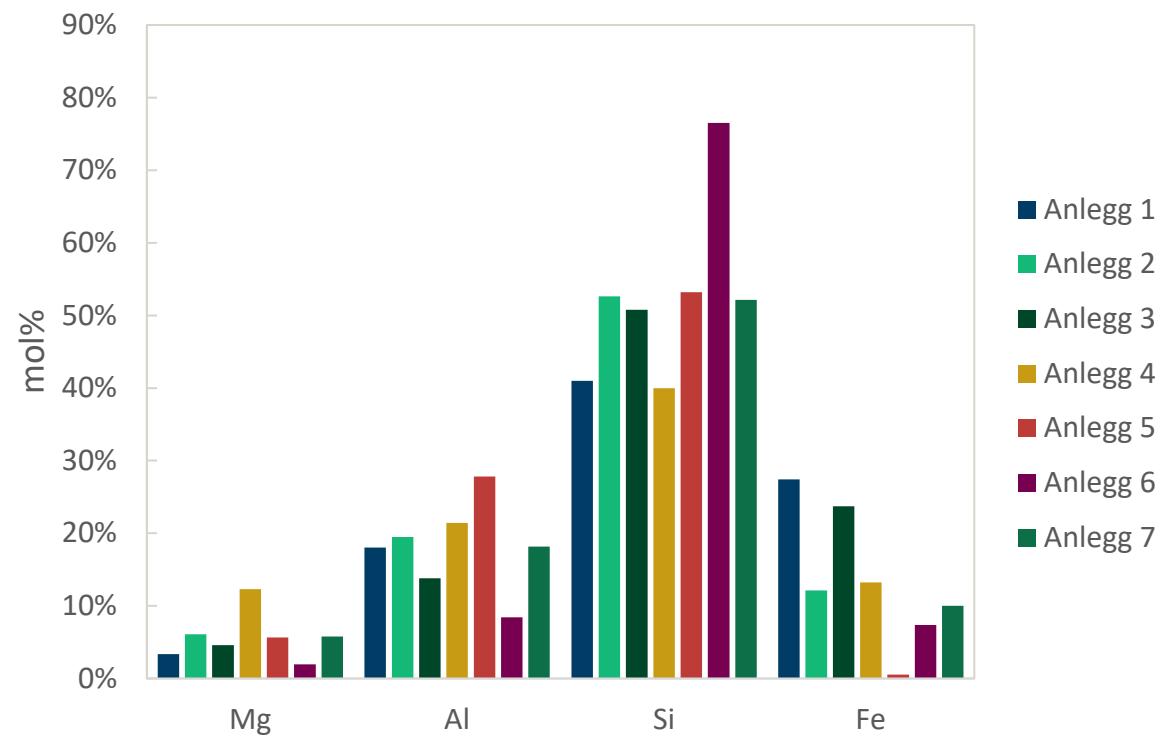
Karakterisering av belegg: mengde og sammensetning

SINTEF

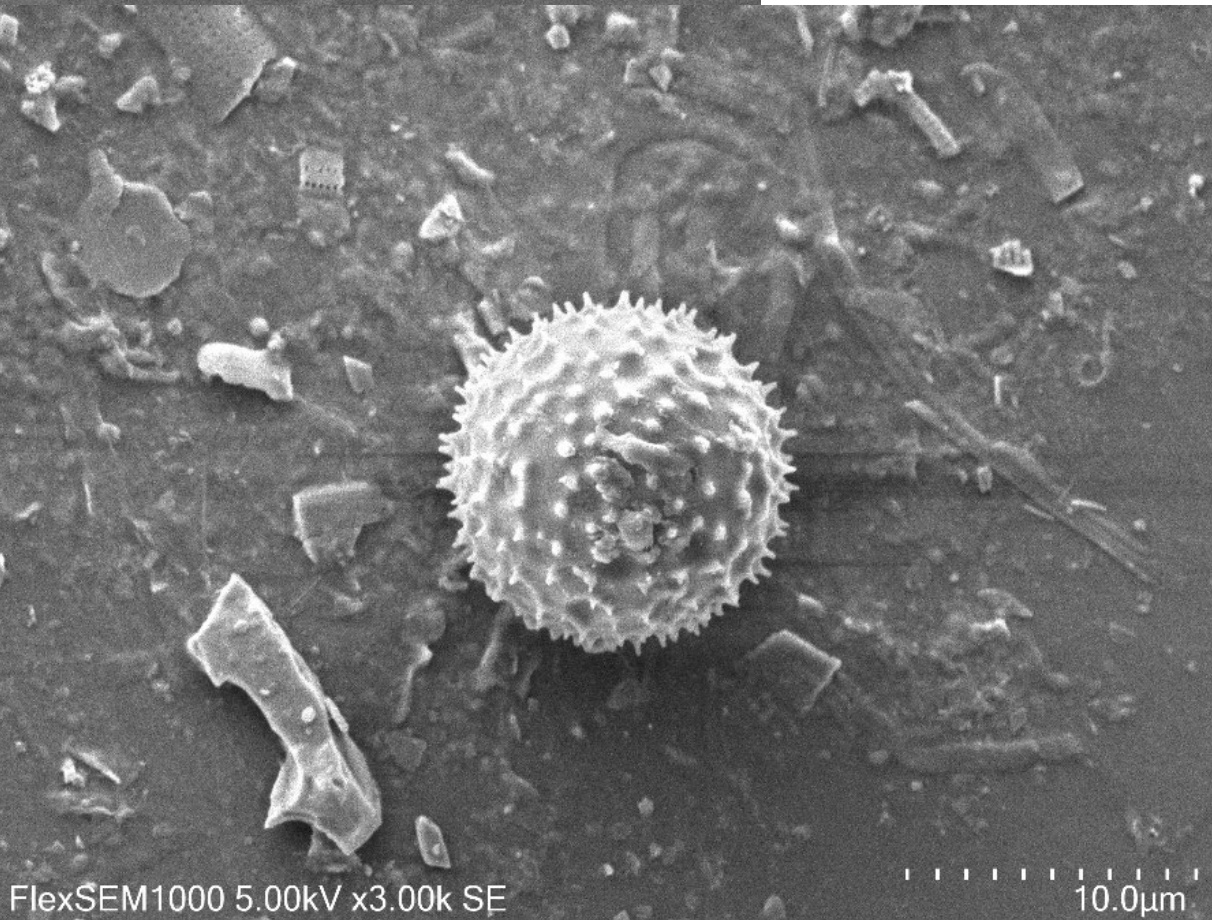
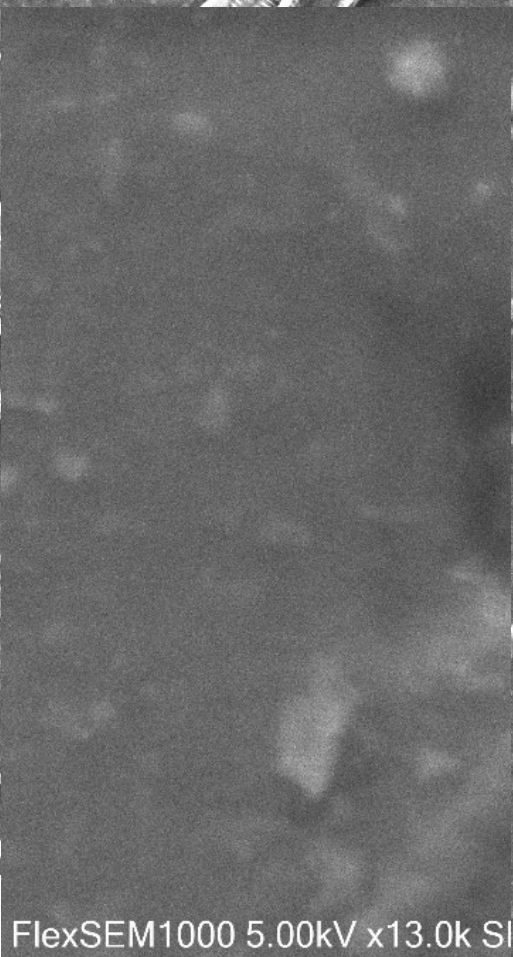
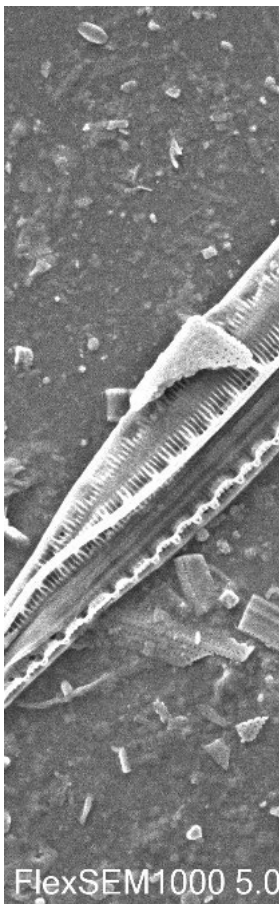
Karakterisering av belegg elementsammensetning

SINTEF

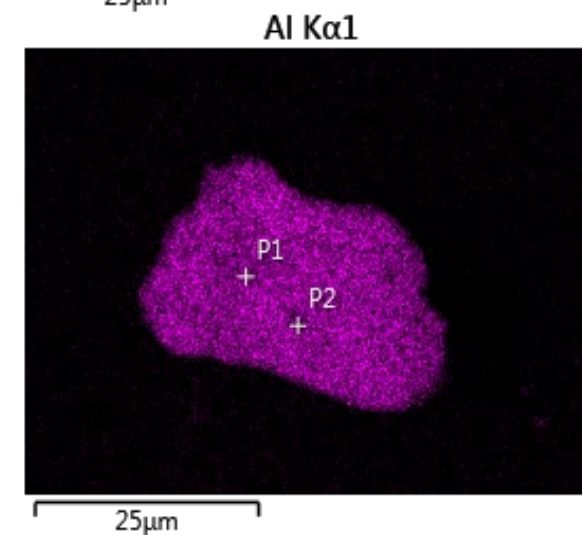
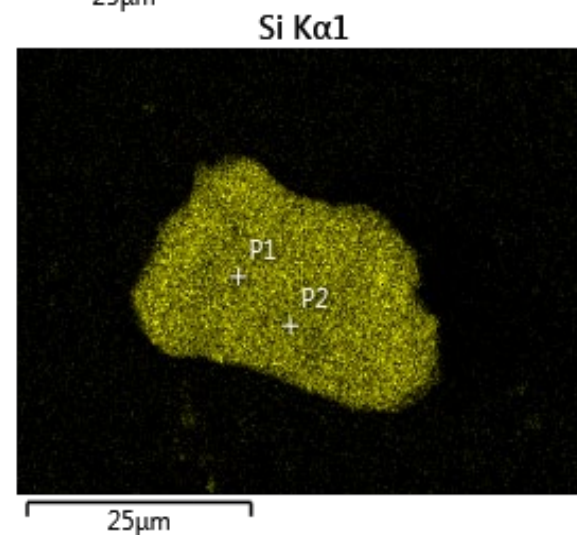
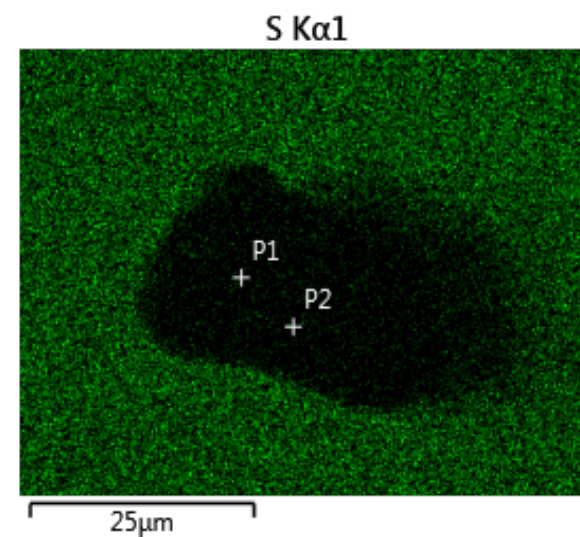
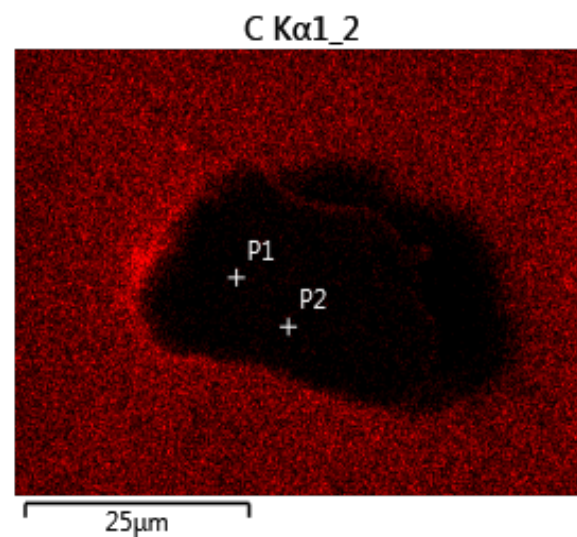
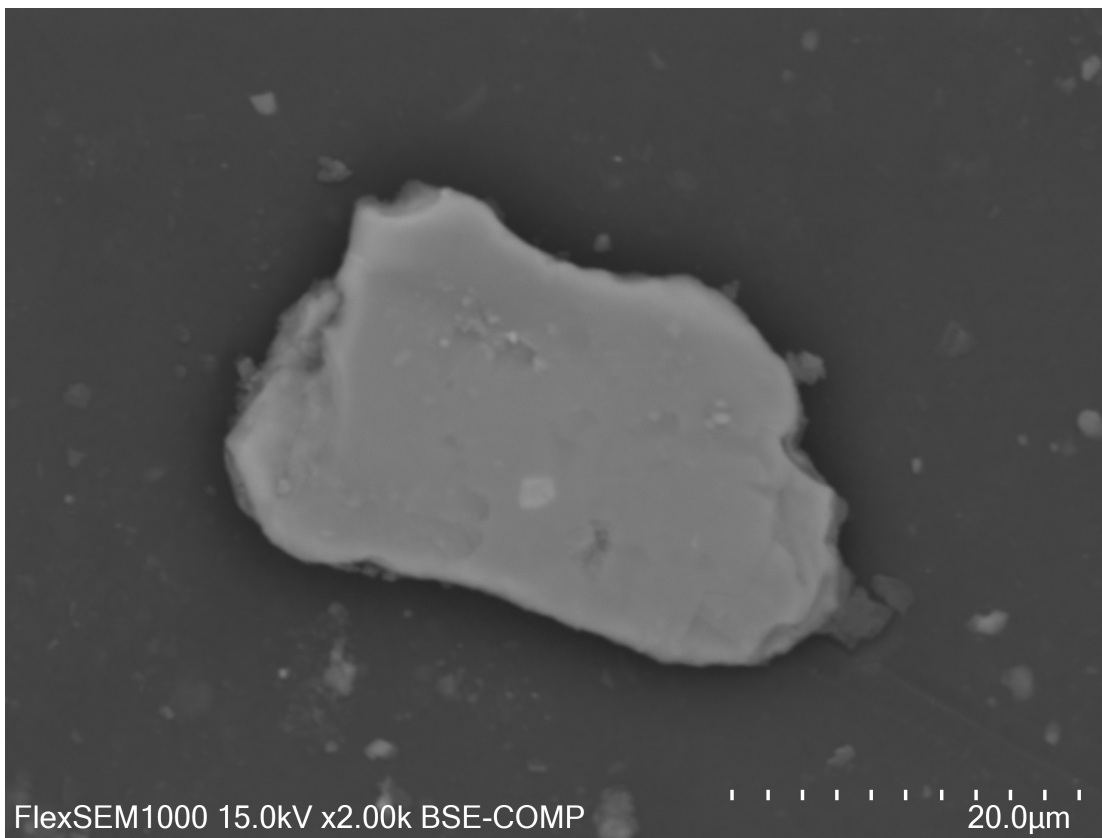
Høyoppløselige bilder - elektronmikroskop

SINTEF

SEM-EDS

SINTEF

Screening vaskeløsninger

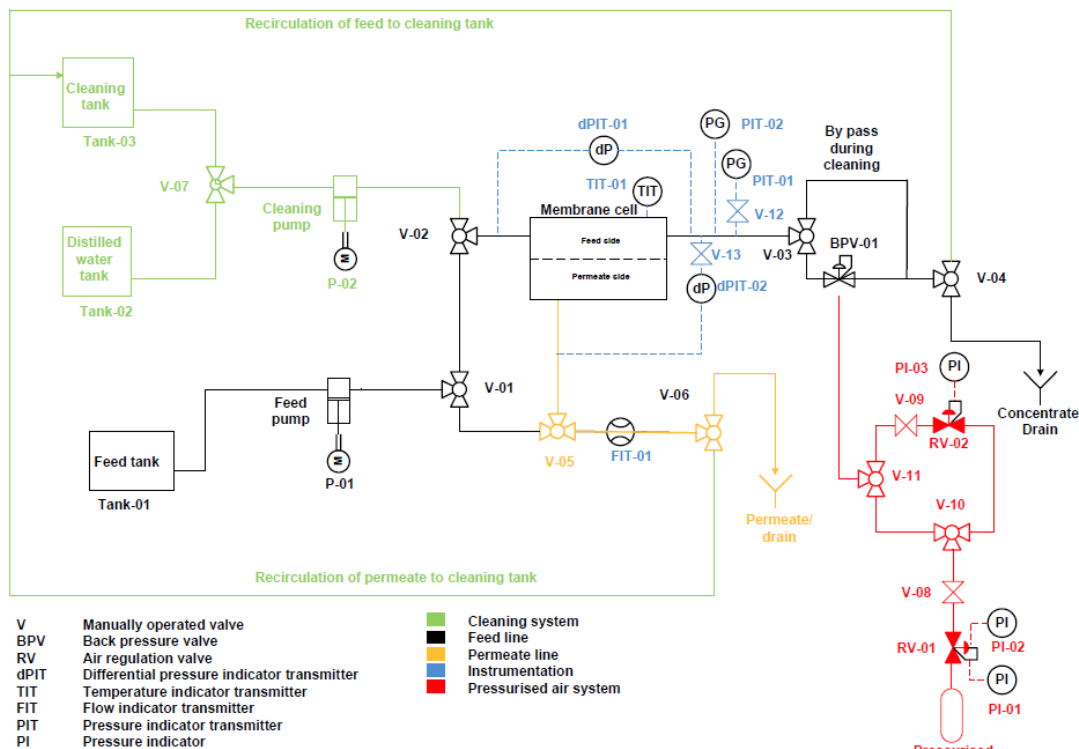

SINTEF

Lab-rigger

- ✓ Permeabilitet
- ✓ Effekt av membranvask

Disposisjon – Ny veiledning

- Kapittel 1 Innledning
- Kapittel 2 Bakgrunn
- Kapittel 3 Enkel innføring i membranfiltrering
- Kapittel 4 Drift av NF-anlegg
- Kapittel 5 Utredning av driftsproblemer i NF-anlegg
- Kapittel 6 Design av NF-anlegg

Veiledning for design og drift av nanofilteranlegg

Membranforum

- **Formål:** Dele praktisk erfaringer og presentere ny kunnskap
- **Hvem:** Primært driftsoperatører og vannverkseiere, alle kan delta
- **Hvordan:** digitalt på teams, kvartalsvis
- Norsk Vann administrerer nettverket
- SINTEF bidrar med faglig innhold og leder diskusjonen i møtene
- **Nettverksmøter 2024:** 14. februar, 5. juni, 18. september og 20. november

SINTEF

Teknologi for et bedre samfunn

SINTEF

Journalføring av viktige hendelser

- Membranvask
- Værhendelser
- Omrøring i kilden
- Drift og vedlikeholdstiltak
- Overvåkning av vannkvalitet

